

Лекција бр. 6

Српски путеви

Улагање у путну инфраструктуру? Увек се сетим нас и нашег менталитета кад помислим на путеве. Србија има бедне путеве, још бедније путоказе, којих у ствари махом – нема. У Србији је потребно усвојити општи правилник о постављању путоказа и саобраћајних знакова, јер се ови некакви ЈУС стандарди практично не примењују, што се може видети на сваком кораку: само изађите из куће или зграде.

После тог усвајања потребно је организовати семинаре за путаре, путне инжењере, председнике општинских канцеларија задужених за саобраћај, а возачима послати брошуре, како би научили шта је то вертикална и хоризонтална сигнализација, како она мора да изгледа у нормалним условима и како мора да се одржава. Сви они, иако су се школовали, заправо не знају суштину ствари, или никада нису били мало у Мађарској и Хрватској па видели како изгледају путокази по путевима.

Код нас је потребно прво радити на едукацији о систему саобраћајних вредности и саобраћајне културе, јер је то оно што нам невероватно недостаје, а што је предуслов за било какво улагање које се неће преко ноћи искривити, прешарати или препродати као старо гвожђе. Дакле, то је оно што треба да буде, али како је заиста у пракси? У пракси тренутно када пролазите локалним путевима, велика вероватноћа је да ћете скренути погрешно, осим ако нисте понели добру саобраћајну карту (и оне су несигурне) или ако туда раније нисте пролазили.

Узећу пример места Шимановци у Срему крај Београда. Приликом уласка у Шимановце не можете видети где сте, ознака нема или су избледеле, а приликом изласка, нигде не пише где се скреће за Београд, а где за Батровце. Дакле, скренуо сам насумице и на сву срећу погодио. Исти је случај са београдским насељем Рушањ, где нигде не пише где сте дошли и како да се вратите. Све је криво, ишарано и покрадено. Очекујем истинску реформу путева, све остало је пресипање из шупљег у празно.

Марко Покрајац, *ЕуроБалкан блог*, понедељак, 31.07.2006.
<http://eurobalkan.blog.hr/>

Речник

пут, *мн.* **путеви** [pût, rútevi] пѹт, *мн. ч.* пѹтища
улагати, **улажем** [ulágati, ùlāžēm] влагам, инвестирам
уложити, **уложим** [ulòžiti, ùložīm] да вложа, да инвестирам
улагање [uláganje] влагане, инвестиране; вложение, инвестиција
инжењер [inžènjēr, inženjéra] инженер | **путни инжењер** [pûtnī inžènjēr] пѹтен инженер
инфраструктура [ìnfrastruktūra] инфраструктура | **путна инфраструктура** [pûtnā ìnfrastruktūra] пѹтна инфраструктура
сетити се, **сетим се** (*кога, чега?*) [sètiti se, sètīm se] да се сетя, да си спомня
сећати се, **сећем се** (*кога, чега?*) [sèçati se, sèçām se] сещам се, спомням си
менталитет, **менталитета** [mentalitèt, mentalitéta] манталитет
помислити, **помислим** (*на кога, на шта?*) [pòmisliti, pòmislīm] да си помисля; да се сетя

помишљати, помишља́м (*на кога, на шта?*) [pomíšljati, pòmíšljām] мисля си, помисля́м си; сещам се

бедан, бедна, бедно [bédan, bédna, bédno] окаян, клет, мизерен, жалък

беднији, беднија, бедније [bédnijī, bédnijā, bédnijē] по-окаян, по-мизерен и т.н.

путоказ [pùtokāz] пътепоказател; указателна (пътна) табела

ствар *ж* [stvâr] предмет, вещь, нещо; кауза, дело | **у ствари** [ù stvāri] всъщност, в действителност

махом [māhom] предимно; в повечето случаи

потребан, потребна, потребно [pòtreban, pòtrebna, pòtrebno] нужен, потребен; необходим

потребно [pòtrebno] трябва; нужно, потребно; необходимо

усвојити, усвојим [usvòjiti, ùsvòjīm] да приема (разпоредба, закон и т.н.)

усвајати, усвајам [usvájati, ùsvājām] приемам (разпоредба, закон и т.н.)

усвајање [usvájanje] приемане (на разпоредба, закон и т.н.)

општи, општа, опште [òpštī, òpštā, òpštē] общ

правилник (*о нечему*) [prāvīlnīk] правилник

саобраћај [sàobračāj] транспорт, трафик, движение

саобраћајни, саобраћајна, саобраћајно [sàobračājnī, sàobračājnā, sàobračājnē] транспортен, пътен, пътно-транспортен

знак, мн. знакови [znāk, znākovi] знак, *мн. ч.* знаци

некакав, некаква, некакво [nèkakav, nèkakva, nèkakvo] никакъв; някой си

стандард [stāndard] стандарт | **ЈУС стандарди** [jùs stāndardi] JUS (югославски) стандарти

практичан, практична, практично [pràktičan, pràktična, pràktično] практичен, практически

практично [pràktično] практически, на практика

примењивати, примењем [primenǐvati, primènǐjujēm] прилагам; употребявам, използвам

применити, применим [priméniti, primēnīm] да приложам; да употребя

корак [kòrāk] крачка; стъпка

изаћи, изађем [izáci, izāđēm] да изляза

излазити, излазим [ìzlaziti, ìlazīm] излизам

организовати, организујем [orgànizovati, orgànizujēm] организирам

семинар, семинара [semìnār, seminára] семинар

путар [pùtār, putára] пътен работник, работник по поддръжка на пътищата

председник [prèdsednīk] председател

општински, општинска, општинско [òpštinskī, òpštinskā, òpštinskō] общински

канцеларија [kancelàrija] канцелария, служба, управление | **општинска канцеларија** [òpštinskā kancelàrija] общинска служба

задужен, задужена, задужено [zàdūžen] задължен; отговарящ | **задужен за саобраћај** [zàdūžen za sàobračāj] отговарящ за транспорта (пътищата)

послати, пошаљем [pòslati, pòšaljēm] да изпратя

пошиљати, пошиљем [pòšiljati, pòšiljēm] изпращам

брошура (*и: брошира*) [brošúra, brošíra] брошура

вертикалан, вертикална, вертикално [vèrtikālan, vèrtikālna, vèrtikālno] вертикален

хоризонталан, хоризонтална, хоризонтално [hòrizontālan, hòrizontālna, hòrizontālno] хоризонтален

сигнализација [signalizácija] сигнализация

изгледати, изгледам [izglédati, izglédām] изглеждам

нормалан, нормална, нормално [nòrmālan, nòrmālna, nòrmālno] нормален

услов [ùslov] условие

одржавати, одржавам [održávati, održāvām] поддържам, опазвам

иако [iako] макар че, въпреки че

школовати се, школујем се [škòlovati se, škòlujēm se] изучавам се, образовам се, получавам образование

заправо [zǎprāvo] всъщност, действително, наистина

суштина [suštína] същност | **суштина ствари** [suštína stvāri] същността на нещата, същността на проблема

Мађарска [Màđarskā] Унгария

Хрватска [Hr̀vātskā] Хърватско, Хърватска, Хърватия

едукација [edukácija] възпитание, обучение, образование

вредност [vrédnòst] ценност; стойност

невероватан, невероватна, невероватно [neveròvatan, neveròvatna, neveròvatno] невероятен, неимоверен

невероватно [neveròvatno] невероятно, неимоверно

недостајати, недостајем [nedòstajati, nedòstajēm] липсвам; не достигаам

предуслов [predúslov] предпоставка, предварително условие

преко ноћи [prèkonoci] през нощта, нощем; за една нощ; изведнъж

искривити, искривим [iskríviti, ìskrívīm] да изкривя

искривљавати, искривљавам [iskrivljávati, iskrìvljāvām] изкривявам

прешарати, прешарам [prešárati, prèšārām] да нашаря, да изпонашаря

препродати, препродам [prepròdati, prepròdām] да препродам

препродавати, препродајем [preprodávati, prepròdājēm] препродавам

гвожђе [gvòžđe] желязо | **старо гвожђе** [stàro gvòžđe] старо желязо

дакле [dǎkle] следователно; значи

заиста [zǎista] наистина, действително

пракса [prǎksa] практика

тренутно [trènūtno] в момента, в този момент, понастоящем, сега

пролазити, пролазим [pròlaziti, pròlazīm] минавам, преминавам

проћи, прођем [pròci, pròđēm] да мина, да премина

локалан, локална, локално [lòkalan, lòkālna, lòkālno] локален, местен

вероватноћа [verovatnòća] вероятност

скренути, скренем [skrénuti, skrènēm] да се отклоня, да завия, да отбия

скретати, скрећем [skrètati, skrècēm] отклонявам се, завивам, отбивам

погрешан, погрешна, погрешно [pògrešan, pògrešna, pògrešno] грешен, неправилен, погрешен

погрешно [pògrešno] неправилно, погрешно, по погрешка

осим [òsim] освен

понети, понесем [pònēti, ponèsēm] да взема (със себе си)

карта [kārta] географска карта; карта; билет | **саобраћајна карта** [sàobraćājna kārta] карта на пътищата

несигуран, несигурна, несигурно [nèsiguran, nèsigurna, nèsigurno] ненадежден

туда [tùda] тук, оттук; натам, насам, нататък, в тази (онази) посока

раније [rànije] по-рано

узети, узем [ùzēti, ùzmēm] да взема | *фут.* **узећу** [ùzēću] ще взема

место [mèsto] място; селище, населено място | **место Шимановци у Срему крај Београда** [mèsto Šimànovci u Srému kraj Beògrada] селището Шимановци в Срем край Белград

улазак, уласка (у *има*?) [ùlazak, ùlaska] влизане

излазак, изласка [ìzlazak, ìzlaska] излизане

приликом [prílikom] при, по време на | **приликом уласка** [prílikom ùlaska] при влизане, на влизане

ознака [òznaka] знак, обозначение; табела

избледети, избледим [izblédeti, izblédīm] да избледнея

нигде [nìgde] никъде

насумице [nàsusicē] напосоки, наслуки

погодити, погодим [pogòditi, pògodīm] да улуча, да уцеля; да отгатна
погађати, погађам [pogádati, pògāđām] улучвам, уцелвам; отгатвам
насеље [násēlje] квартал; селище, населено място
вратити се, вратим се [vrátiti se, vrâtīm se] да се върна
враћати се, враћам се [vrācati se, vrācām se] връщам се
крив, крива, криво [krīv, kríva, krívo] крив; виновен
ишаран, ишарана, ишарано [išāran, išārana, išārano] нашарен, изподраскан
покрасти, покрадем [pòkrasti, pokrādēm] да украда, да обера
шупаљ, шупља, шупље [šúpalj, šúplja, šúplje] празен, кух
празан, празна, празно [prázan, prázna, prázno] празен
пресипати, пресипам [prèsipati, prèsipām] пресипвам
пресипање [prèsipanje] пресипване | **пресипање из шупљег у празно** [prèsipanje iz šúpljèg u prázno] преливане от пусто в празно

Вежбе

1. Одговорите на следећа питања:

a)

1. Кога и чега се сећа аутор кад помисли на путеве?
2. Какве путеве има Србија?
3. Какви су путокази у Србији?
4. Шта се у ствари може рећи о путоказима у Србији?
5. Шта је према аутору потребно усвојити у Србији?
6. Зашто је потребно усвојити општи правилник о постављању путоказа и саобраћајних знакова?
7. Где се може видети да се ЈУС стандарди практично не примењују?
8. Шта је потребно да се учини да би се видело да се ЈУС стандарди практично не примењују?

b)

1. Шта је потребно да се учини после усвајања општег правилника?
2. За кога је потребно организовати семинаре?
3. Коме је потребно послати брошуре?
4. Због чега је потребно послати брошуре возачима?
5. Шта заправо не знају српски путари, путни инжењери, председници општинских канцеларија задужених за саобраћај и возачи?
6. Где нису били српски путари, путни инжењери и остали?
7. Шта нису видели српски путари, путни инжењери и остали?

c)

1. Шта је према аутору потребно прво да се учини у Србији?
2. Зашто је у Србији потребно прво да се ради на едукацији о систему саобраћајних вредности и саобраћајне културе?
3. За шта је предуслов систем саобраћајних вредности и саобраћајне културе?
4. Како је заиста тренутно у пракси када се пролази локалним путевима у Србији?
5. Када возач који пролази локалним путевима у Србији неће скренути погрешно?
6. Је ли саобраћајне карте Србије сигурне?

d)

1. Да ли може возач приликом уласка у Шимановце видети где је?

2. У каквом стању су ознаке приликом уласка у Шимановце?
3. Зашто возач приликом изласка из Шимановаца не зна где се скреће за Београд, а где за Батровце?
4. Како је аутор скренуо приликом изласка из Шимановаца?
5. Шта је учинио аутор након што је скренуо насумице?
6. Какав је случај са београдским насељем Рушањ?
7. Зашто је случај са Рушњем исти као код Шимановаца?
8. Какво је стање саобраћајних знакова у Рушњу?
9. Шта очекује аутор?
10. Шта према аутору представља све остало што није истинска реформа путева?

2. Преведите на српски језик

а)

инвестиране в пътна инфраструктура, всъщност, в повечето случаи, пътен инженер, пътна табела, пътно-транспортен, на практика, на всяка крачка, работник по поддръжка на пътищата, общинска служба за пътищата, получавам образование, същността на нещата, ценностна система, за една нощ, старо желязо, в този момент, карта на пътищата, при влизане, населено място, преливане от пусто в празно

б)

Сърбия има окаяни пътища и още по-окаяни пътни знаци. Пътните знаци всъщност в повечето случаи липсват. В Сърбия трябва да се приеме общ правилник за поставянето на пътни знаци, защото стандартите на практика не се прилагат. Това може да се види на всяка крачка: само излезте от къщата или блока.

с)

След приемането на правилника трябва да се организират семинари за пътните работници и инженери, председателите на общинските служби за пътищата, а на шофьорите да се изпратят брошури, за да научат що е то вертикална и хоризонтална сигнализация, как трябва да изглежда тя при нормални условия и как трябва да се поддържа. Всички те, макар и образовани, не знаят същността на проблема или никога не са били за малко в Унгария и Хърватска и не са видели как изглеждат пътните знаци по пътищата.

д)

У нас първо трябва да се работи по възпитание в ценностна система и култура на движение по пътищата. Това е, което невероятно много ни липсва и което е предпоставка за каквито и да било инвестиции, които няма за една нощ да бъдат изкривен, надраскани или препродадени за старо желязо. Но как всъщност е на практика? На практика, в момента, когато минавате по локалните пътища, голяма е вероятността да завиете в грешна посока, освен ако не сте взели със себе си добра карта на пътищата (макар че и те са ненадеждни) или не сте минавали оттук по-рано.

3 Допуните реченице:

а)

Увек се сетим ... и ... менталитета кад помислим на путеве.
Србија има бедне ..., још бедније ..., ... у ствари махом – нема.

У Србији је потребно ... општи правилник о постављању путоказа и саобраћајних знакова.

ЈУС стандарди се ... не примењују, што се може видети на сваком кораку: само ... из куће или зграде.

Возачима је потребно послати брошуре, ... научили шта је то вертикална и хоризонтална сигнализација.

Сви они, иако су се школовали, ... не знају суштину ствари.

б)

Код нас је потребно прво ... на едукацији о систему саобраћајних вредности и саобраћајне културе.

То је ... за било какво улагање које се неће преко ноћи искривити, прешарати или препродати као старо гвожђе.

У пракси ... када пролазите локалним путевима, велика вероватноћа је да ћете ... погрешно.

Приликом ... у Шимановце не можете видети где сте, ознака нема или су избледеле, а приликом изласка, нигде не пише где се ... за Београд, а где за Батровце.

Скренуо сам насумице и на сву срећу

Очекујем истинску реформу путева, све остало је пресипање из ... у празно.

4. Поделите доле наведене речи и изразе у групе синонима:

Пример: некакав – било какав

шупаљ, некакав, путоказ, узети, заиста, место, знак, саобраћајни, празан, заправо, у ствари, понети, путни, ознака, насеље, било какав

ГРАМАТИКА

Промена неких једносложних именица мушког рода у множини

Код већине једносложних именица мушког рода између основе и наставка додаје се слог *-ов-* или *-ев-*.

	знак	пут
Ном.	знакови	путеви
Ген.	знакова	путева
Дат.	знаковима	путевима
Аку.	знакове	путеве
Вок.	знакови	путеви
Инс.	знаковима	путевима
Лок.	знаковима	путевима

Промена присвојних заменица

Присвојне заменице мењају се и по заменичкој и по придевској промени.

Промена присвојних заменица мушког и средњег рода првог и другог лица једнине:

м.р. једн.	Пуни облици	Краћи облици	Пуни облици	Краћи облици	Пуни облици	Краћи облици
Ном.		мој		твој		свој

Ген.	мојег(а)	мог(а)	твојег(а)	твог(а)	својег(а)	свог(а)
Дат.	мојем(у)	мом(е)	твојем(у)	твом(е)	својем(у)	свом(е)
Аку.	мој / мојег(а)	мој / мог(а)	твој / твојег(а)	твој / твог(а)	свој / својег(а)	свој / свог(а)
Вок.	мој		твој		-	
Инс.	мојим		твојим		својим	
Лок.	мојем	мом	твојем	твом	својем	свом

ср.р. једн.	Пуни облици	Краћи облици	Пуни облици	Краћи облици	Пуни облици	Краћи облици
Ном.	моје		твоје		своје	
Ген.	мојег(а)	мог(а)	твојег(а)	твог(а)	својег(а)	свог(а)
Дат.	мојем(у)	мом(е)	твојем(у)	твом(е)	својем(у)	свом(е)
Аку.	моје / мојег(а)	моје / мог(а)	твоје / твојег(а)	твоје / твог(а)	своје / својег(а)	своје / свог(а)
Вок.	моје		твоје		своје	
Инс.	мојим		твојим		својим	
Лок.	мојем	мом	твојем	твом	својем	свом

Обнављање граматичког градива

Вежба

У тексту „Српски путеви“ одредите облике речи:

- а) код именица, придева, заменица и трпних придева одредите род, број и падеж,
 б) код глагола одредите време, лице, број и вид а код сложених глаголских облика
 род и број глаголских придева;
 в) пронађите прилоге и предлоге.

нпр.: Улагање у путну инфраструктуру

- **именице:** улагање ср. једн. ном.
 инфраструктуру ж. једн. акуз.
 - **придеви:** путну ж. једн. акуз.
 - **предлог:** у

Увек се сетим нас и нашег менталитета кад помислим на путеве.

- **именице:** менталитета м. једн. ген.
 путеве м. мн. акуз.
 - **заменице:** нас мн. ген.
 нашег присвојна заменица за 1.л. мн. ген. једн.
 - **глаголи:** сетим презент 1.л. једн. св.
 помислим презент 1.л. једн. св.
 - **прилози:** увек, кад
 - **предлог:** на

